

דף ל.

עין משפט א.ב.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ז ה"ז

וּמִנִּיחַ בֵּין כָּל חֶמֶשׁ וְחֶמֶשׁ אַרְבַּע שְׂיִטִּין פְּנוּיֹת בְּלֹא
 כְּתִיבָה לֹא פָחוֹת וְלֹא יֹתֵר. וַיִּתְּחִיל הַחֶמֶשׁ מִתְחִלַּת שְׂיִטָּה
 חֲמִישִׁית. וּכְשִׁיגְמֹר אֶת הַתּוֹרָה צָרִיךְ שְׂיִגְמֹר בְּאַמְצַע
 שְׂיִטָּה שְׁבַסּוֹף הַדֶּף. וְאִם נִשְׁאָר מִן הַדֶּף שְׂיִטִּין הֶרְבֵּה
 מִקְצָר וְעוֹלָה וּמִתְחִיל מִתְחִלַּת הַשְׂיִטָּה שְׁבַסּוֹף הַדֶּף וְלֹא
 יִגְמֹר אֶת הַשְׂיִטָּה. וּמִתְכַּוֵּן עַד שְׂיִהְיֶה 'לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל'
 בְּאַמְצַע שְׂיִטָּה שְׁבַסּוֹף הַדֶּף:

שו"ע יו"ד סימן ערב פעיף ד

ה. ד. כשגומר התורה צריך שיגמור באמצע השיטה שבסוף הדף, ואם
 נשאר מן הדף הרבה שיטות מקצר ועולה ועושה אותיות ארוכות
 ממטה למעלה ומכוון שיהיה לעיני כל ישראל ד באמצע השיטה ה
 שבסוף הדף.

ד. וצריך שכל המשפט לעיני כל ישראל יהיה בשיטה אחת ולא יכתוב לעיני בשיטה אחת
 וכל ישראל בשיטה שניה. קול יעקב אות י"ב.

ה. ואם סיים לעיני כל ישראל עד סוף השיטה האחרונה ולא שייר שיעור ט' אותיות הס"ת
 פסול, כיון שרבו האוסרין והכי נקטינן. קול יעקב אות י"ג.
 ואם סיים לעיני כל ישראל באמצע הדף צריך להחליף אותו הדף, ובסוף הספר א"צ יריעה
 בת ג' דפין, שם באות י"ד מזקן אהרן.

עין משפט ג. הרמב"ם הל' תפילה ונשיאת כפים פי"ג ה"ו

שְׁמוֹנָה פְּסוּקִים ^ו שֶׁבְּסוֹף הַתּוֹרָה מֵתָר לְקִרְוֹת אוֹתָם בְּבֵית
הַכִּנְסֶת בְּפָחוֹת מֵעֶשְׂרֶה. אֵף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל תּוֹרָה הִיא
וּמִשָּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֶמָּר הוּאִיל וּמִשְׁמָעַן שָׁהִם אַחֵר
מִיִּתַּת מִשָּׁה הָרִי נִשְׁתַּנּוּ וּלְפִיכָּךְ מֵתָר לְיַחֲיד לְקִרְוֹת אוֹתָן:

שו"ע או"ח סימן תכח סעיף ז

ח. שמונה פסוקים האחרונים שבתורה אין מפסיקין בהם ^ז אלא אחד
קורא את כולם.

עין משפט ד.ה. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פי"ז ה"א

מִצּוֹת עֲשֵׂה עַל כָּל אִישׁ ^ח וְאִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְכָתֹב סֵפֶר
תּוֹרָה לְעֵצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה'.

ו. כסף משנה: שמונה פסוקים וכו'. (מנחות ל'). אמר רבי יהושע בר אבא א"ר גידל אמר
רב שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם בבית הכנסת. ופירש"י אדם אחד קוראם
ואין מפסיק ביניהם כדי לעמוד אחר ולקרות. ורבינו מפרש דהיינו אפילו אין שם עשרה
קורא אותם כדין קורא בצבור בברכה תחלה וסוף: וכתב הראב"ד לא שמענו דבר זה מעולם
וכו' והצבור היכן הלכו עכ"ל. מ"ש לא שמענו וכו' אינו קושיא. ומ"ש ובמקומות הללו
נהגו וכו' כלומר שבקריאת התורה נהגו שהחזן קורא ולא העולה ובשמונה פסוקים הללו
נהגו שהעולה קורא לבדו. ונראה שטעמו מפני שהם מפרשים דהיינו דאמר רב גידל יחיד
קורא אותם בבית הכנסת כלומר לבדו וגם זה הפירוש יתכן. ומ"ש שהוא ענין זרות י"ל
דמשכחת לה שהיו עשרה בבית הכנסת ויצא אחד מהם או שלא היו בבית הכנסת אלא ט':
ז. כיון שיהושע כתבן ואפי' למ"ד משה כתבן בדמיון כיון שיש בהם שינוי, אחד קורא
אותם, מ"ב אות כ"א.

ו. פרשת המסעות אין מפסיקין בהם שהם כנגד שם מ"ב. כה"ח אות ט"ל.
ו. פרשת העגל נהגו שלוי קורא כולה כי שבט לוי לא היו בחטא העגל, כה"ח אות ל"ז.
ו. נהגו שגדול וחכם הקהל יקרא שירת הים וכן עשרת הדברות, כה"ח אות ל"ה.

ח. כסף משנה: מצות עשה על כל איש וכו'. פרק שני דסנהדרין (דף כ"א:): אמר רבא
אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת לאדם מצוה לכתוב משלו שנאמר ועתה כתבו לכם את

כְּלוּמַר כְּתָבוּ לָכֶם תּוֹרָה שְׂיֵשׁ בָּהּ שִׁירָה זֹה, לְפִי שְׂאִין כּוֹתְבִין אֶת הַתּוֹרָה פְּרָשִׁיּוֹת פְּרָשִׁיּוֹת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחוּ לוֹ אֲבוֹתָיו סֵפֶר תּוֹרָה מְצוּה לְכָתֹב מִשְׁלוֹ. וְאִם כְּתָבוּ בִּידּוֹ הָרִי הוּא כָּאֱלוֹ קִבְּלָהּ מִהֶר סִינִי. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְכָתֹב אַחֲרֵים כּוֹתְבִין לוֹ. וְכָל הַמַּגִּיהַ סֵפֶר תּוֹרָה וְאֶפְלוֹ אוֹת אַחַת הָרִי הוּא כָּאֱלוֹ כְּתָבוּ כָּלוּ:

שו"ע יו"ד סימן ער סעיף א

א. מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב לו ספר תורה, ואפי' הניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו^ט, ואינו רשאי למכרו^י אפי' יש לו הרבה ס"ת.

הגה: ואפי' אם אין לו מה יאכל רק ע"י הדחק.

ב. אפי' למכור ישן כדי לקנות חדש אסור^כ, אבל ע"מ ללמוד תורה או

השירה: ואם כתבו בידו וכו' עד כולו. מימרא דריב"ל בפרק הקומץ (מנחות דף ל') וכתבה הרי"ף בהלכות ספר תורה:

ט. מימרא דרבא בסנהדרין דף כ"א ע"ב. ויליף לה מהכתוב "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", וכיון שאין כותבין התורה פרשיות, דתורה חתומה ניתנה כמו שאמרו בגיטין ס' ע"א, א"כ השירה, זו כל התורה עד שירת האזינו שהוא גמרה של תורה.

י. כתב הש"ך בס"ק א' היינו בס"ת של רבים העשוי לקרות בו ברבים והוא בשם רבינו מנוח. וכתב הכף החיים בספרו קול יעקב בס"ק א' דמדברי מר"ן משמע אפי' ס"ת של יחיד אסור, וכן משמע מסי' רפ"ב סעיף י"ח שהביא סברת האוסרים באחרונה משמע דהכי ס"ל, וכן עיקר, ודלא כא"ר באו"ח סי' קנ"ג סעיף יו"ד.

ואין חילוק בין קנאו או כתבו לעצמו דאסור למוכרו, וכ"כ הברכי יוסף באות יו"ד ודלא כהחולקים שם.

כ. וכתב הב"י בשם רבינו מנוח דחיישינן לפשיעותא שלא יקנה אח"כ, לפ"ז אם היה ס"ת אחר חדש כתוב ומונח בבית הסופר ואינו חסר אלא נתינת דמים, מוכר הישן לקנות החדש.

והש"ך כתב דאין זה עיקר, ודעת כל הפוסקים לאסור גם בכה"ג וכמו שכתבו הב"ח

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

לישא אשה מותר, אם אין לו דבר אחר למכור.

הגה: ה"ה לצורך פדיון שבויים מותר למכרו ועיין באו"ח סי' קנ"ג ל.

הגה: שכר לו סופר לכתוב לו ס"ת, או שקנאו והיה מוטעה והגיהו הרי זה כאילו כתבו.

אבל קנאו כך ולא הגיה בו דבר, הוי כחוטף מצוה מן השוק, ואינו יוצא בזה.

עין משפט ו. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ט הי"ב

אין עושין ביריעה פחות משלשה דפין ולא יתר על שמונה דפין. נזדמנה לו יריעה בת תשעה דפין חולק אותה ארבעה לכאן וחמשה לכאן. במה דברים אמורים בתחלת הספר או באמצע אבל בסוף הספר אפלו פסוק

והדרישה והר"ן כיון שאין במכירה זו העלאה בקודש, וכן נראה דעת מר"ן מסתם כאן, וכתב דאפי' למכור ישן כדי לקנות חדש אסור, והטעם כיון שאין שום העלאה, וכן כתב הט"ז באו"ח סי' קנ"ג אות א'.

מ"מ אם בחדש יש עדיפות של כשרות מותר למכור הראשון ולהפקיד דמיו עד שיקנה החדש שהוא מהודר יותר. פ"ת אות ו'.

ולישא אשה מותר למוכרו, מ"מ אם יבא עשיר ויאמר לו שלא למכרו והוא יתן לו כל צורכי החתונה ודאי ישמע לו ולא ימכור, ויקבל ממנו הוצאות החתונה. משוירי ברכה של החיד"א.

ל. ובתשובת הריב"ש הביאו הב"י באו"ח סי' קנ"ג כתב דכל ס"ת שיש בו טעות אין בו קדושת ס"ת ויכול למוכרו, והביאו ג"כ הרמ"א בסי' רפ"ב סעיף י"ח ובאו"ח סי' קנ"ג סעיף ג', ועיין מג"א שם באות ג' ובשו"ת ח"ס סי' רע"א.

ובברכי יוסף הביא משם חכם צבי בסי' קכ"ג דאסור למכור ס"ת בהכרזה בביהכנ"ס, והשבות יעקב ועוד חלקו והתירו למוכרו בהכרזה בפרט אם עי"ז מעלין מחירו והס"ת בארון, ע"ש.

מ. כסף משנה: אין עושין ביריעה וכו' עד עושין אותו דף אחד לבדו. ברייתא בפרק הקומץ (מנחות ל'). ומ"ש תופרים אותה עם שאר היריעות. כך כתב הרי"ף בהלכות ספר תורה ופשוט הוא:

אָחַד בְּדָף אָחַד עוֹשִׁים אוֹתוֹ דָּף לְבָדוֹ וְתוֹפְרִין אוֹתוֹ עִם שָׁאֵר הִירִיעוֹת:

שו"ע יו"ד סימן ערב סעיף ג

ג. אין עושין יריעה פחות מג' דפין^א ולא יותר מח' דפין, אם נזדמנה לו יריעה בת ט' דפין לא יחלקנה ג' דפין וששה אלא ד' דפין וה' דפין. במה דברים אמורים בכל היריעות שבספר, אבל ביריעה האחרונה אפי' פסוק אחד עושין אותו דף לבדו^ב ותופרים אותו עם שאר היריעות.

עין משפט ז. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ז ה"ד

סֵפֶר תוֹרָה שֶׁכָּתְבוּ^א בְּלֹא שְׁרִטוּט אוֹ שֶׁכָּתְבוּ מְקַצְתּוֹ עַל הַגָּוִיל וּמְקַצְתּוֹ עַל הַקֶּלֶף פָּסוּל אֲלָא אוֹ כָּלוּ עַל הַגָּוִיל

נ. כל זה לכתחילה, אבל בדיעבד גם יריעה בת ב' דפין או אפי' דף אחד כשרה, כ"כ בתשב"ץ ח"ב סי' צ"ג. קול יעקב אות ז'.

וכיון שכבר נכתבה היריעה הוי כדיעבד, וי"א דרק אם כבר תפרו אותה כשר אבל בכתובה לחוד לא הוי כדיעבד, שם בקול יעקב. יריעה בת ה' דפין שנפסלו ממנה ג' דפין צריך להחליף כולה ולא מספיק שיחליף ג' דפין וחוששין לנוי ס"ת. קול יעקב אות ח'. ושם בקול יעקב באות ט' הביא ביריעה בת ה' דפין שנפסלה ממנה ב' דפין והיריעה שאחריה לא היה בה כ"א ג' דפין שא"א לחתוך ממנה דף אחד ולעשות ג' דפין וקשה בעיני הסופר להחליף כל היריעה בת ה' דפין כי אין ידו משגת ואם לא יכתוב יריעה בת ב' דפין יתעכב מלתקן הס"ת, העלה ביעב"ץ דמותר לכתחילה לכתוב ב' דפין, ואפי' דף אחד שלא יעבור משום אל תשכן באהלך עולה.

ס. ואע"פ שאין בפסוק האחרון כמנין השיטין יעשה אותיות גדולות כדי שתחזיק כל תיבה אחת ד' וה' שיטין כדי שיסיים בסוף הדף. קול יעקב אות י"א.

ע. כסף משנה: (ד-ו) ספר תורה שכתבו וכו'. בפ"ק דמגילה (דף י"ז:): אמר רבי יוסי מגילה צריכה שירטוט כאמיתה של תורה. ופירש"י כס"ת עצמו, וכן בירושלמי פ"ק דמגילה כתבו הרי"ף בסוף הלכות ספר תורה הל"מ שיהיו כתובין בדיו מסורגל כלומר משורטט וכן במדרש: ומ"ש או שכתבו וכו'. בירושלמי פ"ק דמגילה לא יהא כותב חציו של קלף וחציו של עור: וכיצד כותבין ס"ת וכו'. בפר"א דמילה (שבת דף קל"ג) התנאה לפניו במצות ס"ת נאה בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן: יניח בין כל תיבה ותיבה וכו'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרם בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

או פלו על הקלף. וכיצד כותבין ספר תורה. כותב
כתיבה מתקנת נאה ביותר. יניח בין כל תבה ותבה
כמלא אות קטנה ובין אות לאות כמלא חוט השערה
ובין כל שיטה ושיטה כמלא שיטה. וארך כל שיטה
ושיטה שלשים אותיות כדי לכתב למשפחותיכם
למשפחותיכם למשפחותיכם תלתא זמני. וזה הוא רחב
כל דף ודף. ולא תהא שיטה קצרה מזה כדי שלא יהא
הדף כאגרת. ולא ארכה יותר על זה כדי שלא יהיו עיניו
משוטטות בכתב:

ש"ע יו"ד סימן ערב פ"ב

ב. אורך כל שיטה **פ** בס"ת שלשים אותיות כדי לכתוב למשפחותיכם ג'
פעמים, ולא יהיה פחות מזה כדי שלא יהיה הדף נראה כאגרת, ולא
ארוכה מזה כדי שלא יהיו עיניו משוטטות **ז** בכתב.

עד יחזור לתחלת השיטה. ברייתא בהקומץ (מנחות ל.): ומ"ש לא נשאר מן השיטה כדי
לכתוב ג' אותיות וכו' עד מתחלת שיטה. הוא סברא. ומ"ש לא ימעט מכתב מפני הריח שבין
פרשה לפרשה. עניינו שאם נודמנה לו שיטה אחת שיש לו לסיים בה פרשה ראשונה
ולהתחיל בה פרשה אחרת ויש ריח מועט ביניהם אם לא יכתוב כתיבה דקה אפ"ה לא
יעשה כן אלא יזרו עצמו שלא יצטרך לבא לידי כך: ומ"ש נודמנה לו תיבה אחת בת שתי
אותיות וכו'. כלומר אף ע"פ שרשאי לכתוב ב' אותיות חוץ לדף מתיבה בת ה' אותיות אבל
תיבה שלימה אינו רשאי: נודמנה לו בתוך השיטה וכו'. זה כתב רבינו מסברא. והטור כתב
שהרא"ש ז"ל חולק ואומר דדוקא בבת ה' אותיות שרי בשרובה בתוך הדף כיון שאין חוץ
לדף אלא שתי אותיות אבל בת ז' או בת ט' אף על גב דרוב בתוך הדף כגון ד' מז' וה'
מט' אין לכתוב ג' או ד' חוץ לדף:

פ. שיעור זה בין בכתבה גסה או דקה, וכן משמע מדברי מר"ן השו"ע. קול יעקב אות
ג'.

צ. מבריתא מנחות דף ל' ע"א.

עין משפט זז.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ט הי"ב

עין לעיל עין משפט ו

שו"ע יו"ד סימן ערב סעיף ג

עין לעיל עין משפט ו

עין משפט ט.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ט הי"ב

שעור הגליון מלמטה ארבע אצבעות וּלְמַעַלָּה שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת וּבֵין דָּף לְדָף שְׁתֵּי אֲצָבָעוֹת. לְפִיכָךְ צָרִיךְ שִׁינִיחַ בְּתַחֲלִית כָּל יְרִיעָה וּבְסוּפָּהּ רֹחַב אֲצָבָע אַחַת וּכְדֵי תְּפִירָה. שְׁנַמְצָא כְּשִׁיתְּפֹר הִירִיעָה יִהְיֶה בֵּין כָּל דָּף וְדָף בְּכָל הַסֵּפֶר כָּלוּ שְׁתֵּי אֲצָבָעוֹת. וַיִּנִּיחַ מִן הָעוֹר בְּתַחֲלִית הַסֵּפֶר וּבְסוּפּוֹ כְּדֵי לְגַלֵּל עַל הָעֵמוּד. וְכָל הַשְּׁעוּרִין הָאֵלוּ לְמַצָּה וְאִם חָסֵר אוֹ הוֹתִיר לֹא פָסֹל:

שו"ע יו"ד סימן רעג סעיף א

א. שיעור הגליון למטה ר' ד' אצבעות ברוחב אגודל, ולמעלה ג' אצבעות, ובין כל דף ודף שנים, לפיכך צריך להניח בתחילת כל יריעה מן הצד וסופה ברוחב אצבע וכדי תפירה שנמצא כשתופר היריעות יהיה בין כל דף ודף שתי אצבעות.

ק. כסף משנה: שיעור הגליון וכו' עד שתי אצבעות. ברייתא בפרק הקומץ (מנחות דף ל') : ויניח מן העור וכו'. ברייתא (בפ"ק דב"ב דף י"ו) תחלת הספר וסופו כדי לגול ואוקמה רב אשי דהיינו כדי לגול עמוד ובס"ת עסקינן: ומה שכתב וכל השיעורין האלו למצוה. נלמד מדאמרינן בגמרא שם דרב הונא כתב שבעים ספרי תורה ולא אתרמי ליה חדא ארכו כהיקפו. ואין לנו לומר דכלהו הוו פסולים. ועוד מדקתני אין עושים ס"ת ארכו יותר על היקפו כו' ולא קתני ואם עשה פסול וכיון שכן הוא הדין לכל אלו השיעורין דלא הוי אלא למצוה:

ר. שם בברייתא.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

א. ב. בין כל שיטה ושיטה צריך להניח כמלא רוחב שיטה ש, ובין כל חומש וחומש ד' שיטין ת בלא כתב. ויתחיל החומש מתחילת שיטה החמישית.

א. ג. יניח בתחילת הספר ובסופו בקלף כדי לגלול על העמוד, ועוד שתי אצבעות שישארו בין העמוד לדף הכתוב.

עין משפט י.

שור"ע יו"ד סימן רעג סעיף ב

ב. ד. לא יצמצם הכתב מפני הריח שלמטה ומעלה א, ולא משום הריח שבין פרשה לפרשה ב.

עין משפט כ.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת ח"ה

לא ימצט הכתב מפני הרוח שבין פרשה לפרשה. נזדמנה לו תבה בת חמש אותיות לא יכתב שתים בתוך

ש. בברייתא ב"ב דף י"ג ע"ב. ואלו הד' שיטין בין באמצע הדף או בסופה או בתחילתה או קצתן בסופה וקצתן בתחילת הדף השני, ויש נוהגין לסיים כל חומש לכתחילה בסוף הדף. קול יעקב אות א'. ובדיעבד אם לא השאיר בין חומש לחומש כשיעור פרשה פתוחה פסול אפי' בדיעבד. קול יעקב אות ב' מהתשב"ץ.

ת. ואם הם רחבות עד שהעניינים משוטטות ג"כ כשר בדיעבד. קול יעקב אות ה' מברכי יוסף.

וצריך שכל השורות יהיו שוים ברוחב אחד כי זה נוי הס"ת, חוץ מדפי השירה. קול יעקב אות ו'.

א. היינו שכבר הכין שירטוט מ"ח שורות או ס' שורות וראה שאין מספיק ריוח למעלה או למטה ורוצה לכתוב השורה הראשונה או האחרונה או שניהם בכתובה דקה לא יעשה כן שלא יהיה ככתב מנומר, אלא אין להקפיד על הגליון בדיעבד. קול יעקב אות ד'.

ב. שאם יכתוב באותו גודל של כתב לא ישאר לו ריוח ב' אצבעות בין דף לדף וע"כ כותב כתיבה דקה, ג"כ לא יעשה כן מהטעם הנ"ל. קול יעקב אות ה'.

ועיין בקול יעקב אות ו' איזה אותיות מרחיבים והם ל', ה', ד', ר', ת', ולפעמים עושים ח' פשוטה ומרחיבים אותה ולפעמים מרחיבים גם מ' סתומה.

הַדֶּף וְשָׁלַשׁ חוּץ לַדֶּף אֶלָּא כּוֹתֵב שְׁלֹשׁ בְּתוֹךְ הַדֶּף וְשִׁתִּים
חוּץ לַדֶּף. לֹא נִשְׁאַר מִן הַשִּׁיטָה כְּדֵי לְכַתֵּב שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת
מִנִּיחַ הַמָּקוֹם פָּנּוּי וּמִתְחִיל מִתְחִלַּת הַשִּׁיטָה:

שו"ע יו"ד סימן רעג פעיף ג

ה. נזדמנה לו תיבה בת חמש אותיות, לא יכתוב שתיים בתוך הדף וג' מחוץ לדף^ג, אלא כותב ג' בתוך הדף וב' אותיות מחוץ לדף. ואם אין מקום בתוך הדף לכתוב ג' האותיות יניח המקום חלק, ולא ימשוך האותיות לעשותן גדולות מחברתן כדי למלאות עד סוף הדף. תיבה בת ג' אותיות יכול לכתוב ממנה שתיים מחוץ לדף, אע"פ שמיעוטה בתוך הדף בפנים, אבל אם אין בה אלא שתי אותיות לא יכתבנה כולה חוץ לדף^ד.

הגה: ואפי' אם שתי האותיות הם מתיבה גדולה ונראים כמו תיבה בפני עצמה, לא יכתבם על הגליון^ה.

ג. ואם כתב ג' אותיות מחוץ לדף בדיעבד כשר, ואפי' יש ס"ת אחרת מותר לקרות בו. קול יעקב אות ג' מבדק הבית.

ד. ואם כתב אות אחת בתוך הדף ואות אחת מחוץ לדף כשר. ש"ך אות ב'.

ה. ויש מתירין בזה, ש"ך אות ג'. מצד ימין בתחילת השיטה לא יכתוב לכתחילה כלל מחוץ לשיטה אפי' אות אחת. ט"ז אות ג'. ויש מכשירין גם בזה אפי' בב' אותיות.

דף ל:

עין משפט א.

הרמב"ם הל' תפילין ופ"ז ה"ו

נִזְדַּמְנָה לוֹ תִּיבָה בֵּת וְשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת לֹא יִזְרְקָנָה בֵּין הַדְּפִין
אֶלָּא יַחְזִיר לַתַּחֲלִית הַשִּׁטָּה. נִזְדַּמְנָה לוֹ בְּתוֹךְ הַשִּׁטָּה
תִּיבָה בֵּת עֶשְׂרֹת אוֹתִיּוֹת אוֹ פָחוֹת אוֹ יֹתֵר וְלֹא נִשְׁאַר מִן
הַשִּׁטָּה כְּדֵי לִכְתֹּב אֶת כָּלָה בְּתוֹךְ הַדֶּף אִם יָכוֹל לִכְתֹּב
חֻצָּה בְּתוֹךְ הַדֶּף וְחֻצָּה חוּץ לַדֶּף כּוֹתֵב וְאִם לֹא מֵנִיחַ
הַמָּקוֹם פָּנּוּי וּמִתְחִיל מִתַּחֲלִית הַשִּׁטָּה:

שו"ע יו"ד סימן רעג פעיף ד

ה. ו. נזדמנה לו תיבה בת עשר אותיות או פחות או יותר, ולא נשאר
מהשיטה כדי לכתוב את כולה בתוך הדף, אם יכול לכתוב חציה

ו. כסף משנה: (ד-ו) ספר תורה שכתבו וכו'. בפ"ק דמגילה (דף י"ז): אמר רבי יוסי מגילה
צריכה שירטוט כאמיתה של תורה. ופירש"י כס"ת עצמו, וכן בירושלמי פ"ק דמגילה
כתבו הרי"ף בסוף הלכות ספר תורה הל"מ שיהיו כתובין בדיו מסורגל כלומר משורטט
וכן במדרש: ומ"ש או שכתבו וכו'. בירושלמי פ"ק דמגילה לא יהא כותב חציו של קלף
וחציו של עור: וכיצד כותבין ס"ת וכו'. בפר"א דמילה (שבת דף קל"ג) התנאה לפניו במצות
ס"ת נאה בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן: יניח בין כל תיבה ותיבה וכו'. עד יחזור
לתחלת השיטה. ברייתא בהקומץ (מנחות ל'): ומ"ש לא נשאר מן השיטה כדי לכתוב ג'
אותיות וכו' עד מתחלת שיטה. הוא סברא. ומ"ש לא ימעט מכתב מפני הריוח שבין פרשה
לפרשה. עניינו שאם נזדמנה לו שיטה אחת שיש לו לסיים בה פרשה ראשונה ולהתחיל בה
פרשה אחרת ויש ריוח מועט ביניהם אם לא יכתוב כתיבה דקה אפ"ה לא יעשה כן אלא
יזרו עצמו שלא יצטרך לבא לידי כך: ומ"ש נזדמנה לו תיבה אחת שתי אותיות וכו'. כלומר
אף ע"פ שרשאי לכתוב ב' אותיות חוץ לדף מתיבה בת ה' אותיות אבל תיבה שלימה אינו
רשאי: נזדמנה לו בתוך השיטה וכו'. זה כתב רבינו מסברא. והטור כתב שהרא"ש ז"ל חולק
ואומר דדוקא בבת ה' אותיות שרי בשרובה בתוך הדף כיון שאין חוץ לדף אלא שתי
אותיות אבל בת ז' או בת ט' אף על גב דרוב בתוך הדף כגון ד' מז' וה' מט' אין לכתוב
ג' או ד' חוץ לדף:

בתוך הדף וחציה מחוץ לדף כותב^ז, ואם לאו מניח המקום פנוי ומתחיל מתחלת השיטה.

עין משפט ב.ג.ד. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"א הט"ז

הטובל את הקלמוס לכתב את השם לא יתחיל מאות השם אבל מתחיל הוא מאות שלפניו. שכתב לכתב את השם כלו^ח תולה אותו בין השטות. אבל מקצת השם בשטה ומקצתו תלוי פסול. ובשאר התבות אם שכתב כותב מקצת התבה בשטה ומקצתה למעלה. במה דברים אמורים בספר תורה אבל במזוזה ותפילין אין תולין בהן אפלו אות אחת. אלא אם שכתב אפלו אות אחת גויז מה שכתב וכותב אחרת. ומתיר לכתב את השם על מקום הגרד ועל מקום המחק בכלן:

ז. והש"ך בס"ק ד' תמה על דברי מרן דבסי' ל"ב באו"ח סעיף ל"ג כתב דיוהר שלא לכתוב ג' אותיות מחוץ לשיטה, וכאן כתב דיכתוב אפי' ה' אותיות לכתחילה והניח בצ"ע, ובקול יעקב הביא כמה תירוצים לחלק בין תפילין לס"ת, ע"ש.

ח. כסף משנה: שכתב לכתוב השם וכו'. בהקומץ (מנחות ל') פלוגתא דתנאי וקאמר ר"ש שזורי כל השם תולין מקצתו אין תולין אמר רבין בר חיננא אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי וממילא משמע דדוקא בשם הוא דאין תולין הא בשאר תיבות תולין: בד"א בס"ת אבל בתפילין וכו'. בירושלמי פ"ק דמגילה והטעם משום דהוי שלא כסדרן. ואמרין במכילתא כתבן שלא כסדרן יגזו ואין מחלק בין פרשיות בין תיבות לאותיות: מותר לכתוב וכו'. בפרק הקומץ הטועה בשם גורר את מה שכתב ותולה מה שגרר וכותב השם על מקום הגרר דברי ר' יהודה כלומר אם לא כתב שם בן ד' שהיה לו לכתוב גורר בתער שיהיה יפה מקום הגרר אבל לא ימחקנו בעוד שהכתב לח שלא יהיה נאה ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב רבה בר בר חנה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא הלכה מוחק וכותב וכיון דאסיקנא דמותר לכתוב השם על המחק מכ"ש שכותבין אותו על הגרד ואפילו בתפילין ומזוזות ובלבד שיהיו כתובים כסדרן:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שו"ע יו"ד סימן רעו פעיף ז

ז. מותר לכתוב השם על מקום המחק ועל מקום הגרד ט.

הגה: ואין חילוק בזה בין ס"ת לשאר ספרים.

שו"ע יו"ד סימן רעו פעיף ו

ו. שכח לכתוב השם כולו תולה אותו בין השיטין י, אבל מקצת השם בשיטה ומקצתו תלוי פסול.

עין משפט ה. הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ה הי"ד

מָצָא בָּהּ עֶבֶר חֵי אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא בֶּן תְּשֻׁעָה חֲדָשִׁים
גְּמוּרִין וְאֶפְשָׁר שִׁחְיָהּ אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁחִיטָה אֲלָא שְׁחִיטָת
אִמּוֹ מְטַהְרֶתּוּ. וְאִם הִפְרִיס עַל גִּבִּי קָרָקַע צָרִיךְ שְׁחִיטָה:

שו"ע יו"ד סימן יג פעיף ב

ב. השוחט בהמה ונמצאת כשרה ונמצא בה עובר בן ח' כ בין חי בין מת או בן ט' מת מותר באכילה ל ואינו טעון שחיטה מ. ואם מצא

ט. הרמב"ם בפ"א מתפילה, וכרבי יצחק בברייתא שם.

י. מברייתא מנחות ל' ע"ב וכר"ש שזורי.

כ. בן ח' חי הרי הוא כמת שא"א לו לחיות, ממשנה בחולין דף ע"ד. אבל אם הפילה הרי זו נבלה ואסור, כ"כ בב"י, והאוכל כזית מבשר נפל בהמה טהורה לוקה משום אוכל נבלה, מהרמב"ם פ"ד ממ"א הלכה ד' וכף החיים אות ז'.

ל. ואפי' הפריס ע"ג קרקע והלך אין בכך כלום דכמת חשוב. וא"צ שחיטה אפי' מדבריהם וכל זה בבהמה גסה דעיבורה ט' חודשים כמבואר בבכורות דף ח' ע"א, אבל בהמה דקה יולדת לחמשה חודשים. כף החיים אות ח'-ט'. ומותר באכילה דכתיב "אותה תאכלו", ודרשו כל שבבהמה אותה תאכלו. ומ"מ דמו אסור כשאר דם. ש"ך ס"ק ב'.

מ. שניתר בשחיטת אמו. בב"י וט"ז וש"ך ס"ק ג'.

ומ"מ אין לאכלו חי משום "כל תשקצו" ואין בו אבר מן החי, מ"מ אין לאכול האבר

בן ט' חי אם הפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה ^א אבל שאר טרפות ^ב אינו אוסר אותו, ואם לא הפריס ע"ג קרקע אינו טעון שחיטה ^ע.

ג. אם פרסותיו קלוטות היינו אינה סדוקה ^פ אע"פ שהפריס ע"ג קרקע אינו טעון שחיטה, ויש מגמגמין ^צ בדבר.

עין משפט ו.ז.ז. הרמב"ם הל' גירושין פ"ב הי"ב

הָאוֹמֵר כְּתָבוּ גִּט לְאִשְׁתִּי הֲרִי אֵלַי כּוֹתֵבִין וְחוֹתְמִין
וְנוֹתְנִין לַבַּעַל בְּיָדוֹ וְאֵין נוֹתְנִין לְאִשְׁתּוֹ עַד שְׂיֹאמַר לָהֶם
לִתֵּן לָהּ. וְאִם נָתְנוּ לָהּ אֵינוֹ גִּט. בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים
בְּבָרִיא אֲבָל בְּמִסְכָּן וְהוּא אָדָם שֶׁקֶפֶץ עָלָיו הַחֲלִי בְּמַהֲרָה
וְהַכְּבִיד עָלָיו חָלָיו מִיָּד וְהִיּוֹצֵא בְּקוֹלָר אֲפָלוֹ עַל עֶסְקִי
מָמוֹן וְהִמְפִּרְשׁ בֵּינָם וְהִיּוֹצֵא בְּשִׁירָא וְאָמַר כְּתָבוּ גִּט

שחתך ממנו עד שתמות הבהמה והעובר. כף החיים אות י"ג. ועוד כתב שם דמ"מ יחתוך הסימנים והורדים תיכף דאל"כ יתקרר הדם שבתוכו ושוב לא יצא ע"י מליחה. שם באות י"ד.

נ. מדרבנן משום מראית העין ולא ידע שהוא בן פקועה, ומברך על השחיטה ככל מצוות מדרבנן. כף החיים אות כ'. מהרשב"א אמנם אין לברך עליו בפני עצמו משום דאין אנו בקיאים בכלו חדשיו. ובדיעבד אם לא שחטו אין לאסור כ"כ הט"ז אבל הש"ך חלק עליו וכתב דאפי' בדיעבד אסור. וכ"כ הפר"ח. ואם לא הפריס ע"ג קרקע אלא רק עמד ולא הלך אינו טעון שחיטה.

ס. היינו שאינן מחמת השחיטה אבל טרפות שמחמת השחיטה כגון שהייה או דרס או החליד או שחט בסכין פגומה כאילו לא שחט ופוסל. ש"ך ס"ק ה'.

ע. וכתב הרדב"ז דוקא בנמצא מת אבל נמצא חי ואח"כ מת כשיציא לאויר העולם אע"ג דלא הפריס אסור באכילה, והשיגו עליו הכף החיים אות ז"ך.

פ. דכיון שהיה בו דבר תמוה קול יש לו ואומרים בן פקועה הוא.

צ. עד שיהיו ב' תמיהות שאמו תהיה ג"כ קלוטה. ש"ך ס"ק ז'. ובדיעבד אינו אוסר ט"ז.

לְאַשְׁתֵּי הָרִי אֱלוֹ יִכְתְּבוּ וַיַּחֲתֶמוּ וַיִּתְּנוּ לָהּ. שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ
שֶׁלֹּא נִתְּכֵן זֶה אֶלָּא לְכַתֵּב וְלִתֵּן לָהּ:

שו"ע אה"ע סימן קמא סעיף טז

יז. האומר כתבו גט לאשתי כותבים ואין נותנים עד שיאמר תנו, חוץ
ממסוכן שקפץ עליו החולי מיד, והיוצא בשיירה למדברות, והיוצא
בקולר אף על עסקי ממון, והמפרש בים ק.

עין משפט ט. הרמב"ם הל' מעשר פי"ב ה"ד

מִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן ר' שְׂרָאִינוּהוּ שֶׁהַפְּרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר
מִפְּרוּתָיו שֶׁהֵן דְּמָאֵי וְרָאִינוּהוּ שֶׁחֲזָרָה וְנִפְלָה בְּפָנָיו בֵּין

ק. מבתרא קס"ז ע"א. ועיין בב"י שדוקא אם קפץ עליו החולי מיד, אבל אם לא קפץ
עליו מיד אין נותנים די"ל מדוע לא אמר לפני כן תנו אם דעתו לתת.

ר. כסף משנה: מי שאינו נאמן וכו'. משנה א' שם תרומת מעשר של דמאי שחזרה
למקומה ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו על פיו ואמרינן בפרק בהמה
המקשה (דף ע"ה:) ובפרק אע"פ ובפרק הקומץ רבה (דף ל"ד) דהלכה כר"ש שזורי. ומ"ש
בין למקום אחר בין למקומה הכי אמרינן בירושלמי בפרק ד' דמסכת דמאי לר"ש. ומ"ש
כשם שאימת שבת על עמי הארץ וכו'. שם בירושלמי ובתוספתא דדמאי פ"ה: וכתב הראב"ד
דברים הללו זרים הם אצלי וכו'. משיג על מה שפירש רבינו שאמר וחזר ואמר הפרשתה
שאם נפלה לפחות ממאה לא סגי כשיפרישנה וע"כ אי סגי לה בשיפרישנה צ"ל שנפלה
למאה וא"כ אין כאן דימוע והיאך קאמר אימת דימוע עליו ולפיכך פירש דהב"ע כשנפלה
לפחות ממאה ושואלין אותו אם הדמאי הזה היה מתוקן מקודם ונמצא שלא היה צריך
להפריש ממנו תרומת מעשר והכל מותר וכן פירש"י בפרק ד' דחולין. ואם תאמר א"כ
למה הפריש ממנו יש לומר דלפי שהחבירים לא היו מאמינים אותו אי נמי שהפרישה החבר
ולדעת רבינו יש לומר שמ"ש והפרשתה היינו שעשה בענין שנתקן המדומע דהיינו
שנתערב עם פירות חולין שלא במתכוין עד שעלתה בק"א, ומ"מ מ"ש הראב"ד שאם נפלה
לפחות מק' אינו נוח לי והכי הל"ל שאם נפלה לפחות ממאה כי הפרישה מאי הוי. ועל
פירוש רבינו ק"ל דבירושלמי משמע כפירוש הראב"ד דגרסינן התם (פ"ד ה"א) אמר רבי
אבין לא דמאי ההיא שאלתא לההיא קמייתא תמן לא בגין דחשיד לך אלא בגין דזבנית
מינך אתמול חטין וחמית אוכלוסין עליך ואמרית דילמא דאנשיתה מתקנה מתקנים הויין

לְמָקוֹם אַחֵר בֵּין לְמָקוֹמָהּ וְחִזֹּר וְאָמַר הַפְּרִשְׁתִּיהָ נֶאֱמַן
אֶפְלוּ בָּחַל וְאוֹכַל עַל פִּיו. כָּשֶׁם שְׁאִימַת שִׁבַּת עַל עַמִּי
הָאָרֶץ כֹּךְ אִימַת דְּמוּעַ עֲלֵיהֶם וְאֵינָן חֲשׂוֹדִין לְהֶאֱכִיל אֶת
הַמִּדָּמָע:

עין משפט י.

הרמב"ם הל' תרומות פ"ה הי"א

אֵין תּוֹרְמִין מִפְּרוֹת שָׁנָה זוֹ שֶׁ עַל פְּרוֹת שָׁנָה שֶׁעֲבָרָה. וְלֹא
מִפְּרוֹת שָׁנָה שֶׁעֲבָרָה עַל פְּרוֹת שָׁנָה זוֹ. וְאִם תֵּרַם אֵינָה
תְּרוּמָה שֶׁנֶּאֱמַר 'שָׁנָה שָׁנָה'. לִקְט יֶרֶק עָרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה
עַד שֶׁלֹּא בָּאָה הַשְּׂמֶשׁ וְחִזֹּר וְלִקְט אַחֵר שֶׁבָּאָה הַשְּׂמֶשׁ
אֵין תּוֹרְמִין מִזֶּה עַל זֶה שֶׁזֶּה חֲדָשׁ וְזֶה יָשָׁן. וְכֵן אִם לִקְט
אֶתְרוֹג בְּעָרֵב ט"ו בְּשַׁבָּט עַד שֶׁלֹּא בָּא הַשְּׂמֶשׁ וְחִזֹּר
וְלִקְט אֶתְרוֹג אַחֵר מִשֶּׁבָּאָה הַשְּׂמֶשׁ אֵין תּוֹרְמִין מִזֶּה עַל
זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשְׂרוֹת תְּבוּאָה

ברם הכא בגין דחשדתך ותקינתך ותתקריין מתקנן הויין רבי שמואל בריה דרבי יוסי בן ר' בון אמר תני בר קפרא כן אימת הדימוע עליו והוא אומר אמת ומדקאמר מתקנן הויין משמע בהדיא כפירוש הראב"ד ויש לתמוה למה לא הביא הראב"ד ראיה לפירושו מהירושלמי הזה ולענין מה שקשה ממנו על פירוש רבינו אפשר לומר שהוא ז"ל מפרש דרבי אבין בתמיהא קאמר לא דמיא ההיא שאלתא כלומר הכא כיצד יאמר לו הייתי חושד אותך ולפיכך תקנתיים וזה אומר כיון שזה היה חושד אותי לא אומר לו אמת ומשיב תני בר קפרא שאעפ"כ יאמר לו אמת משום דאימת דימוע עליו:

ש. כסף משנה: אין תורמין מפירות שנה זו וכו'. משנה פ"ק דתרומות (משנה ה) אין תורמין וכו' מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש וכו' ואם תרם אין תרומתו תרומה. ומה שכתב שנאמר שנה שנה. פ"ק דר"ה (דף י"ב:) ובר"פ בתרא דבכורות (דף נ"ג:) ומאחר דמקרא יליף לה אינה תרומה: ליקט ירק ערב ר"ה וכו'. ברייתא פ"ק דר"ה עלה י"ב. ומ"ש וכן אם ליקט אתרוג בערב ט"ו בשבט וכו'. שם עלה י"ב:

וְקִטְנִיּוֹת וִירְקוֹת. וְט"ו בְּשַׁבָּט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשָׂרוֹת
הָאֵילָן: